

Видобора В. В.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри загальної економічної теорії та економічної політики
Одеського національного економічного університету*

Vydobora Volodymyr

PhD in Economics, Associate Professor of the

General Economic Theory and Economic Policy Department

Odessa National Economic University

ГЕНЕЗИС ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ПРИСКОРЕНОГО ЗРОСТАННЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню генезису засад промислової політики в країнах Європи, які продемонстрували досвід економічного ривка за рахунок фокусування на політиці індустріалізації. Окреслено ключові сфери економічної політики, спрямовані на посилення економічного потенціалу країн. За допомогою історико-логічного методу пізнання досліджено еволюцій напрямів економічної, у тому числі промислової, політики європейських країн упродовж XX – початку XXI ст. Здійснено етапізацію формування промислової політики в країнах ЄС. Встановлено, що попри наявність спільних історичних умов еволюції промислової політики та орієнтацію на ліберальну промислову політику на теренах Європи, індивідуальні чинники економічного зростання, наявні в різних країнах, визначили типи господарського устрою окремих країн.

Ключові слова: економічне зростання, економічна політика, промислова політика, індустріалізація національного господарства, державне регулювання.

Вступ та постановка проблеми. Суспільні та економічні потрясіння (промислова революція, світові війни, Велика депресія та інші явища національного характеру) разом із відповідними політичними реакціями та існуючими інституціями обумовлювали різний характер промислової політики [1, с. 8]. Так, всі високорозвинені країни світу, яким вдалося досягти прискореного економічного зростання характеризуються відмінними умовами росту та типом економічної, зокрема промислової політики, яку впроваджувала держава з метою подолання економічних спадів та формування зростання.

Для розгляду засад реалізації ефективної промислової політики вважаємо за необхідне проаналізувати досвід країни Західної Європи, які є історичним центром промислової революції, ставши тим самим ініціатором початку індустріалізації. Адже, як зазначає О.О. Носирев [2, с. 30] «Європа започаткувала сучасну індустріалізацію і стала «Батьківщиною» промислової політики та досліджень економічного зростання. Саме європейські колоніальні держави протягом тривалого часу «зосереджували основну частину світового економічного потенціалу, упроваджували нові технології і форми організації праці. Розвиток промисловості відбувався за рахунок виникнення нових центрів в аграрних районах та за рахунок зміни набору провідних галузей і їхньої реорганізації у старопромислових районах. З метрополій координувався процес освоєння світового простору, контролювалися основні транспортні шляхи». Тому актуальним вважаємо потребу аналізу еволюції засад економічної політики в країнах Європи, яким вдалося досягти високих темпів економічного зростання за рахунок інтенсифікації промислового розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковий інтерес до питання формування моделі економічної та промислової політики різних країн досліджувала низка вітчизняних та зарубіжних науковців. Особливий інтерес для дослідження становлять праці А. Адеса, Г. Батсона, А. Голікова, О. Довгаля, В. Лук'янука, І. Корольова, А. Мілварда, Д. Невена, Р. Ді Телла, Дж. Форман-Пека, Л. Цукаліса, Н. Шестолубської та ін. Водночас, значна

частина робіт присвячена дослідженню засад промислової політики окремих країн Європи, тоді як систематичний аналіз генезису економічної політики європейських країн залишався поза межами уваги науковців і потребує реалізації.

Мета статті – аналіз досвіду європейських країн щодо генези економічної політики, спрямовано на прискорене економічне зростання.

Результати дослідження. Аналіз напрямів розвитку економічної політики європейських країн пройшла чималий еволюційний шлях. На розгляді основних його етапів зупинимося детальніше. У період до 1914 р. у країнах Європи переважала ліберальна промислова політика без надмірного державного втручання та «ручного керівництва». Такий лібералізм загалом був забезпечений обмеженими політичними правами та повагою до приватної власності (притаманно для Великої Британії, Бельгії та Нідерландів). Промислова політика скандинавських країн загалом теж заохочувала торгівлю та вільне підприємництво, натомість Італія та Франція, хоча й дотримувалися ліберальних економічних стратегій у порівнянні з іншими країнами, все ж були більш інтервенційні. В цілому політика ключові включала такі сфери:

– контроль торгівлі, що здійснювали переважно за рахунок тарифів, адже вони дозволяли наповнювати державну скарбницю. Багатші країни – Великобританія, Бельгія та Нідерланди – підтримували низькі тарифи, тоді як бідніші економіки Європи надавали тарифам протекціоністського значення;

– інфраструктурний розвиток, передбачав, що прямі державні витрати зосереджувалися на комунікації та транспортній інфраструктурі, життєвоважливій для конкурентоспроможності виробництва та ефективності національних армій. Тому з міркувань національної безпеки мережі зв'язку, пошта, транспортне сполучення (автомобільні дороги та залізничне сполучення), традиційно були державними монополіями [3];

– державна власність і державні закупівлі промислових товарів були важливим елементом національного попиту на передові технологічні галузі. Хоча спочатку такі

замовлення були поширені переважно у мілітарній сфері, вони дозволили підготувати кваліфіковану робочу силу для інших потужних виробництв, приміром машинобудування (приміром, Fiat в Італії) [4];

– захист прав технологічної власності за допомогою патентів. Проте такі країни як Нідерланди та Швейцарія довгий час залишалися поза межами патентного захисту та приєдналися до Міжнародної патентної угоди, щоб отримати захист для своїх власних технологій, лише на початку ХХ ст.

Другий етап становлення промислової політики на теренах Європи можна охарактеризувати як період істотного зростання державного втручання у політику країн у воєнний час. Так, потрясіння від війни в 1914 р. в поєднанні із Версальським договором (укладений 28 червня 1919 р., офіційно завершив Першу світову війну на невідгідних для Німеччини умовах. Крім втрати 13% території, усіх колоній і більшої частини озброєння, її армія зазнавала суттєвого скорочення, а на країну накладалися великі грошові репарації на користь країн-переможців [5]) та економічним спадом на початку 1930-их років, спричинили розвиток агресивного націоналізму, який став повсюдною основою європейської промислової політики [6].

Європа розширила долю промисловості у структурі валового внутрішнього продукту (табл. 1) та скоротила експорт протягом 1930-х років, запровадивши жорстку протекціоністську політику. Імпортні квоти набули популярності як інструменти політики на початку 1930-х років, оскільки в умовах падіння цін, тарифи не могли гарантувати бажаний захист обсягів імпорту.

Відтак, крах ліберального економічного порядку ХІХ століття в сумі торгового та валютного контролю супроводжувався політичними змінами, зокрема зростанням економічного контролю з боку держави як в країнах із політичним режимом диктатури (Німеччина, Італія, Іспанія, Росія), так і в демократичній Франції. Найпотужніший централізований вплив на економіку спостерігався в Росії та колишньому СРСР.

Держави більшості країн Західної та Східної Європи головним чином орієнтувалися на підтримку ключових галузей національної промисловості, зокрема машинобудування (літако- та суднобудування, транспорт), електрифікацію, легку та харчову промисловості. Завдяки цьому у 1930–1938 рр. частка обробної промисловості у загальній структурі зросла на понад 10 в.п. Основними заходами державної підтримки було субсидування та податкова політика [10, с. 43].

З 1950-го року розпочався новий повоєнний період розвитку, який тривав до 1973-го року та може бути охарактеризований як розквіт промислової політики в епоху реінтеграції. У цей час європейська економіка розвивалася безпрецедентними темпами. Потоки міжнародного капіталу, торгівлі та міграції зросли більш ніж пропорційно зростанню обсягів виробництва. Інститути європейського співробітництва та координації підтримували ці потоки та подальше економічне зростання.

Тим не менш, незалежна національна промислова політика все ще проводилася, підкріплена більшими державними витратами на ширший спектр інструментів політики. Зокрема активно застосовувалися інвестиційні

Таблиця 1

Частка окремих галузей у ВВП країн Європи у 1900–2020 рр., %

Країна, група країн	Матеріальне виробництво				Виробництво послуг		
	всього	сільське господарство	промисловість	будівництво	всього	транспорт і зв'язок	інші послуги, у тому числі фінансові й торгові
<i>Західна Європа загалом</i>							
1900 р.	28,4	8,0	15,8	4,6	71,6	6,3	65,3
1950 р.	34,2	5,9	21,9	6,4	65,8	8,7	57,1
2000 р.	34,0	3,3	24,7	6,0	66,0	6,7	59,3
2020 р.	33,6	1,6	22,1	9,9	66,4	--	
<i>Німеччина</i>							
1900 р.	25,1	7,4	13,5	4,2	74,9	9,3	65,6
1950 р.	32,3	5,3	21,6	5,3	67,7	8,1	59,6
2000 р.	40,9	2,4	31,2	7,3	59,1	7,2	51,9
2020 р.	30,2	1,0	23,5	5,9	69,8	--	
<i>Франція</i>							
1900 р.	33,1	12,3	16,0	4,9	66,9	6,9	60,0
1950 р.	36,0	7,8	21,0	7,2	64,0	5,7	58,3
2000 р.	35,3	5,1	24,3	5,9	64,7	9,0	55,7
2020 р.	28,8	1,6	22,7	4,7	71,2	3,6	67,6
<i>Великобританія</i>							
1900 р.	28,1	2,3	20,4	5,4	71,9	11,5	60,4
1950 р.	38,5	1,8	28,6	8,1	61,5	9,9	51,6
2000 р.	29,7	1,4	22,6	5,7	70,3	5,7	64,6
2020 р.	28,3	0,6	22,2	5,5	71,7	3,6	68,1
<i>Східна Європа загалом</i>							
1900 р.	48,8	21,9	19,4	7,1	51,6	7,7	44,0
1950 р.	36,7	11,1	20,0	5,6	63,3	7,1	56,2
2000 р.	29,7	4,3	20,8	4,6	70,3	5,7	64,6
2020 р.	34,8	2,5	22,9	9,4	65,2	--	

Джерело: розраховано за [7, с. 522–523; 8; 9]

гранти або податкові знижки, включаючи ті, що призначені для залучення прямих іноземних інвестицій, субсидій на дослідження та розробки, інвестицій у навчання, політику конкуренції та установ, які б могли заповнити прогалини в існуючому на той час ринку [11]. Крім того, зросли державні витрати на військові та оборонні технології – реактивні літаки, комп'ютери, ядерні технології.

Основним рушієм стимулювання промислових зрушень в Європі був план Маршала (сприяння США), який вступив у дію 1948 р. та сприяв, крім іншого, формуванню наднаціональних інституцій. Щоб гарантувати, що допомога Маршала витрачалася відповідно до намірів США, після Другої світової війни були створені перші загальноєвропейські організації: Організація європейського економічного співробітництва (згодом ОЕСР) та Європейський платіжний союз. Після цього низка договорів розширила та поглибила наднаціональні домовленості в Західній Європі. Формально вони обмежували повноваження національних урядів у сфері промислової політики, але на практиці національній політиці та політичним цілям було надано пріоритет перед наднаціональними угодами [10, с. 44]. Так, більшість західноєвропейських держав націоналізували значну частину промисловості, особливо ті, що мають характеристики «природної монополії», приміром комунальні підприємства.

Наприкінці 1970-х років у більшості країн Західної Європи державам належала більшість природних ресурсів, електрика, авіакомпанії та металургійна промисловість. Крім того, під час великого післявоєнного буму в Європі національна безпека продовжувала стимулювати багато «високотехнологічних» розробок, часто державною промисловістю. Ядерна енергетика, комп'ютерна та аерокосмічна техніка вимагали значних сум державних грошей найбільших європейських країн (Велика Британія та Франція). Країни Європи також розвивали міжнародне науково-технологічне співробітництво.

З 1974 року розпочалася етап глобалізації та деіндустріалізації. Він був спричинений нафтовими потрясіннями 1970-х років і очевидною неспроможністю більшості європейських економік пристосуватися до обставин. Європейська промислова політика характеризувалася гальмуванням промислових змін, адже зростання продуктивності праці сповільнилося (з 1900 р. до 1970 р. створення ВВП на одного зайнятого працівника зросло втричі, хоча в порівнянні з 1960 р. цей темп приросту був менше, склавши лише 1,5, а до 2020 р. темп росту продуктивності праці за декаду не перевищував 1,2; табл. 2), дефіцит державного бюджету збільшувався (промислові

кризи посилювали державне втручання та обсяг промислових субсидій), зайнятість у виробництві скоротилася, збільшуючи безробіття, а міжнародна мобільність капіталу дедалі більше стримувала національні промислові зміни [10, с. 46–47].

Тенденція пов'язана з абсолютним падінням виробництва упродовж 1970–1980-их років продовжилася у рецесії, що розпочалася приблизно в 1990 році, коли додана вартість у виробництві в чотирьох найбільших західноєвропейських економіках стрімко скоротилася. Однак економічні занепокоєння Західної Європи були лише дрібницями порівняно з промисловими труднощами Радянського Союзу та Центральної та Східної Європи. Тут, насамперед, було випробування неринкової, інтервенційної промислової політики в її найбільшому прояві. Зокрема, мірою негативного впливу центрального планування є розбіжність між економіками Заходу та Східної Німеччини в період комуністичного режиму на Сході. Незважаючи на істотні технологічні досягнення, зокрема космічні технології, радянська промислова політика значною мірою не змогла постачати ні достатньо передову продукцію, ні споживчі товари в обсягах, порівнянних із західноєвропейськими.

У 1980-их роках субсидії продовжували залишатися центральним елементом західноєвропейських реакцій на проблеми, з якими стикається промисловість. При цьому країни підтримували як галузі, що складала значну частку у ВВП країни, так і тих, що занепадали, для збереження робочих місць. Крім того, субсидії на дослідження та розробки залишалися звичайною формою промислової політики наприкінці 1980-х років. Така допомога зазвичай зосереджувалася на підтримці конкретних нових технологій. Приміром, Норвегія та Данія віддали перевагу розвитку біотехнологій та інформаційних технологій; Великобританія – застосуванню мікроелектроніки; Італія – аеронавтиці [13]. Разом із цим, питання державної підтримки в низці країн викликало певні сумніви щодо вибору об'єктів субсидіювання через підтримку певних політичних та бізнесових інтересів та зростання корупції [14; 15]. Як наслідок зміни співвідношення державно-приватної власності, у 1990-их роках спостерігалася тенденція до зростання обсягів приватизації та залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій. Лідером серед залучення інвестицій була Великобританія, яка за оцінками отримала до 40% всіх прямих іноземних інвестицій в Європі. До того ж, потужна хвиля приватизації ширилася у країнах колишнього Радянського Союзу.

Таблиця 2

Продуктивність праці в країнах Європи, виражена рівнем ВВП на одну зайняту особу за ПКС в цінах 2000 р., у 1900–2020 рр., тис. дол. США

Країна	Рік											Зміна, +/-
	1900	1929	1938	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2020	
Західна Європа	9,9	13,2	15,2	14,5	20,9	31,1	38,6	46,7	53,9	57,3	67,4	57,5
Німеччина	11,6	15,2	20,0	14,8	22,6	32,9	41,6	49,1	56,2	39,0	54,8	43,2
Франція	8,8	14,5	14,4	15,8	22,1	35,4	42,2	50,6	54,5	35,9	47,0	38,2
Велика Британія	15,8	17,5	20,2	20,2	24,6	30,8	36,5	47,1	55,8	36,6	46,5	30,7
Італія	5,7	9,7	10,6	12,7	21,8	34,1	42,7	51,6	58,8	35,2	41,8	36,1
Нідерланди	14,7	19,0	18,8	20,8	28,6	40,8	46,4	55,6	64,6	45,0	59,3	44,6
Швейцарія	11,3	19,0	19,0	26,1	38,0	54,8	58,9	66,8	66,7	54,9	71,7	60,4
Данія	10,0	13,8	14,4	18,0	22,3	32,9	40,	46,2	58,9	43,0	60,2	50,2
Східна Європа	5,3	6,1	6,4	12,2	20,8	27,8	31,4	30,6	33,6	19,7	23,4	18,1

Джерело: [7, с. 539–540; 12]

Вагомим інструментом промислової політики країн у 1980–1990-их роках також був контроль за торгівлею на підтримку провідних для країн галузей. При цьому лобювання та обмеження зовнішньої торгівлі помітно відрізнялися між західноєвропейськими країнами, незважаючи на спільну європейську зовнішньоторговельну політику. Державні закупівлі продовжували підтримувати національну оборонну промисловість або інших «стратегічних» постачальників, таких як телекомунікації та становили 7–10% ВВП країн-членів ЄС [15]. Загалом до 2000-их років на європейському рівні промислова політика заохочувала розвиток європейських мереж у галузях передових технологій, ринкову інтеграцію (наприклад, шляхом гармонізації стандартів) та лібералізацію ринку. Європейська комісія намагалася розширити європейське технологічне співробітництво, спонсоруючи дослідження за допомогою різних програм. Крім того, попри наміри лібералізації в межах ЄС, наднаціональна політика у період рецесії початку 1990-их років все ж поступалася національним економічним інтересам країн-членів Співтовариства.

Водночас, фокусування країн Європи на промисловій політиці стимулювали економічне зростання країн у 1950–1970-их роках, даючи стимул для подальшого до розвитку провідних галузей економіки. Завдяки цьому з 1900 р. до 2000 р. зросли зайнятість та добробут населення. У країнах Західної Європи рівень зайнятості за століття зріс у 1,6 рази, а у Східній Європі – на 1,72 рази. Більшими темпами зросло ВВП на душу населення: у Західній Європі – у 5,9 разів, у Східній Європі – у 6,9 разів.

Разом із тим, на початку 2000-их років темпи зростання сповільнилися, а деструктивну внесла світова криза 2008–2009 років. Тож, на сучасному етапі в країнах ЄС формується «нова промислова політика», яка є основою для забезпечення сталою економічного зростання на базі підвищення конкурентоспроможності галузей реального сектору економіки.

Зважаючи на те, що досягнення в економічному зростанні та створенні робочих місць, які спостерігалися в ЄС протягом останнього десятиліття, унаслідок кризи були знівельовані (ВВП впав на 4% у 2009 році, промислове виробництво впало до рівня 1990-их років, майже 23 млн осіб (10% активного населення) стали безробітними) [17], було сформовано Європейський План посткризового відновлення економіки. Ним визначено необхідність реіндустріалізації на якісно новій основі та зміну стратегії локалізації виробництва (повернення стратегічно важливих потужностей до Європи та концентрація на персоналізованому дрібносерійному виробництві та послугах при перенесенні великосерійного виробництва до країн з нижчою оплатою праці) [18].

У 2010–2012 роках Європейською комісією промисловості було відведено основну роль у виконанні конкретних завдань Стратегії «Європа 2020» у галузі досліджень та розробок, енергоефективності, освіти та зайнятості, серед яких: збільшення середнього рівня витрат на ДіР до 3% від ВВП в основному за рахунок зростання витрат у приватному секторі; забезпечення 75% трудової зайнятості економічно активного населення; досягнення кліматичних показників (скорочення викидів на 20–30%, доведення частки відновлюваних джерел до 20% виробництва енергії, 20% підвищення енергоефективності); підвищення рівня освіти та зниження рівня бідності [18].

З огляду на це, Європейська комісія розробила основні напрями розвитку промислової політики до 2020 р. за

основними напрямками: 1) передові виробничі процеси (3D-технології, енерго- і матеріалоефективні процеси, відновлювані енергоресурси); 2) ключові стимулюючі технології (макро- і наноелектроніка, нові матеріали, промислова біотехнологія, фотоніка, нанотехнології, нові виробничі системи); 3) продукція на основі біотехнології; 4) стійкі будівельні та сировинні матеріали; 5) «чисті» транспортні засоби; 6) «інтелектуальні» енергосистеми [17].

Реалізувати зміцнення позицій країн Європи в цих напрямках визначався комплексом заходів інституціонального і ринкового характеру, серед яких: функціонування нових координуючих структур (включаючи ринкові регулятори єдиного ринку, скоординований розвиток інфраструктури, координацію наукової, інноваційної та кадрової політик); забезпечення доступу до ринків і фінансування (включаючи розвиток ринків промислових товарів) [18].

У продовження визначених цілей промислової політики, у березні 2020 р. Комісія представила нову стратегію, щоб допомогти європейській промисловості вести подвійний перехід до кліматичної нейтральності та цифрового лідерства та зміцнити конкурентоспроможність і стратегічну автономію Європи. Однак запуск цієї стратегії збігся з початком пандемії COVID-19. Тому у відповідь на наслідки пандемії коронавірусу для промислових ланцюгів поставок та конкурентоспроможності ЄС 17 квітня 2020 р. Парламент прийняв резолюцію про скоординовані дії ЄС щодо боротьби з пандемією COVID-19 та її наслідками [19], а згодом закликав сформувати нову політику, яка б відповідала існуючим глобальним викликам суспільного та економічного характеру.

Водночас, попри наявність спільних історичних умов еволюції промислової політики на теренах Європи, різне поєднання або набір чинників економічного зростання в різних країнах визначили типи господарського устрою окремих країн. Чинники виробництва, до яких входять відносини держави й підприємництва (структурна, промислова, науково-технічна політика, стратегія забезпечення конкурентоспроможності та економічної безпеки), організація функціонування ринку, національні особливості господарської діяльності, трудові відносини, структура підприємництва, структура та особливості взаємодії різних господарських інститутів, організація економічних процесів, складаючи основу господарських механізмів, надають національним економікам певних характерних рис. Разом із соціально-культурною та політичною обстановкою вони визначають модель промислової політики, яка формує основи економічного зростання [20, с. 181–182].

Висновки. Європейський досвід реалізації стратегій економічної, зокрема промислової політики свідчить, що державна політика розвитку економіки різниться від країни до країни, проте ключові її складові мають типовий характер – урахування ринкового чинника як стимулюючої й перетворюючої сили, фокус на подання промисловим структурам адаптивного характеру до навколишнього середовища, надання допомоги промисловості у сферах, де вона не має прямих спонукальних імпульсів до розвитку. В основному державна промислова політика спрямована на розвиток реального сектору економіки, які б найповніше сприяли підвищенню конкурентоспроможності національної економіки. Зважаючи на це, важливим вважаємо необхідність детальнішого дослідження досвіду формування промислової політики як основ для економічного ривка на прикладі конкретних країн Європи, зокрема Німеччини.

Список використаних джерел:

1. Видобора В.В. Еволюція теорій і парадигм промислової політики. *Економічний простір*. 2021. № 165. С. 7–12.
2. Носирев О.О. Світовий досвід реалізації моделей промислової політики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 16(2). С. 29–32.
3. Batson H.E. (1933). *The price policies of German public utility undertakings*, Oxford University Press, London. 224 p.
4. Saul S.B. (1978). *The nature and diffusion of technology* / Youngson, A.J. (ed.), *Economic Development in the Long Run*. Allen & Unwin, London. P. 36–61.
5. Лук'янюк В. Версальський договір. Цей день в історії. URL: <https://www.jnsm.com.ua/h/0628N/> (дата звернення: 26.01.2022).
6. U.N. Economic Commission for Europe (1953). *Economic survey of Europe since the war*, UN Department of Economic Affairs, Geneva, Switzerland.
7. Мировая экономика: глобальные тенденции за 100 лет / Под ред. И.С. Королева. Москва : Юристъ, 2003. 604 с.
8. Дані сайту Tradingeconomics. URL: <https://tradingeconomics.com/indicators> (дата звернення: 26.01.2022).
9. Дані сайту Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/256580/share-of-economic-sectors-in-the-gross-domestic-product-by-global-regions/> (дата звернення: 26.01.2022).
10. Foreman-Peck J. (2006). *Industrial policy in Europe in the 20th century*, EIB Papers, ISSN 0257-7755, European Investment Bank (EIB), Luxembourg, vol. 11, iss. 1, pp. 36–62.
11. Milward A. (1992). *The European rescue of the nation state*, Routledge, London, UK.
12. The World Bank data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?view=chart> (дата звернення: 28.01.2022).
13. OECD (1986). *Industrial policies, developments and outlook in OECD countries: Annual Review*, OECD, Paris, France.
14. Neven D. (1994). “The political economy of state aids in the European community: Some econometric evidence”. *CEPR Discussion Paper*, no. 945.
15. Ades A. and Di Tella R. (1997). “National champions and corruption: some unpleasant interventionist arithmetic”. *Economic Journal*, no. 107, pp. 1023–1042.
16. Tsoukalis L. (1997). *New European economy revisited*. Oxford University Press, Oxford, UK.
17. European Commission (2010). *Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Brussels. URL: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (дата звернення: 28.01.2022).
18. Шелобская Н.В. Новые приоритеты промышленной политики: опыт стран Западной Европы. URL: https://vpk.name/news/124357_novye_prioritety_promyshlennoi_politiki_opyt_stran_zapadnoi_evropy.html (дата звернення: 28.01.2022).
19. European Parliament resolution of 17 April 2020 on EU coordinated action to combat the COVID-19 pandemic and its consequences (2020/2616(RSP)). URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2020/04-17/0054/P9_TA\(2020\)0054_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2020/04-17/0054/P9_TA(2020)0054_EN.pdf) (дата звернення: 28.01.2022).
20. Світова економіка: підручник / За редакцією А.П. Голікова, О.А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 349 с.

References:

1. Vydobora V.V. (2021). *Evolutsiia teorii i paradyhm promyslovoi polityky* [Evolution of theories and paradigms of industrial policy]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 165, pp. 7–12. (in Ukrainian)
2. Nosyriev O.O. (2017). *Svitovyi dosvid realizatsii modelei promyslovoi polityky* [World experience in implementing industrial policy models]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, no. 16(2), pp. 29–32. (in Ukrainian)
3. Batson H.E. (1933). *The price policies of German public utility undertakings*. Oxford University Press, London. 224 p.
4. Saul S.B. (1978). *The nature and diffusion of technology* / Youngson, A.J. (ed.), *Economic Development in the Long Run*. Allen & Unwin, London. pp. 36–61.
5. Lukianuk V. (2022). *Versalskyi dohovir. Tsei den v istorii* [Treaty of Versailles. This day in history]. Available at: <https://www.jnsm.com.ua/h/0628N/> (accessed 26 January 2022). (in Ukrainian)
6. U.N. Economic Commission for Europe (1953). *Economic survey of Europe since the war*. UN Department of Economic Affairs, Geneva, Switzerland.
7. Korolev I.S. (Ed.) (2003). *Mirovaya ekonomika: global'nye tendentsii za 100 let* [The world economy: global trends for 100 years]. Moskva: Yurist, 604 p. (in Russian)
8. *Dani сайту Tradingeconomics* [Data from the Tradingeconomics website]. Available at: <https://tradingeconomics.com/indicators> (accessed 26 January 2022).
9. *Dani сайту Statista* [Data from the Statista website]. Available at: <https://www.statista.com/statistics/256580/share-of-economic-sectors-in-the-gross-domestic-product-by-global-regions/> (accessed 26 January 2022).
10. Foreman-Peck J. (2006). *Industrial policy in Europe in the 20th century*, EIB Papers, *European Investment Bank* (EIB), vol. 11, iss. 1, pp. 36–62.
11. Milward A. (1992). *The European rescue of the nation state*. Routledge, London, UK.
12. The World Bank data. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?view=chart> (accessed 28 January 2022).
13. OECD (1986). *Industrial policies, developments and outlook in OECD countries: Annual Review*, OECD, Paris, France.
14. Neven D. (1994). “The political economy of state aids in the European community: Some econometric evidence”. *CEPR Discussion Paper*, no. 945.
15. Ades A. and Di Tella R. (1997). “National champions and corruption: some unpleasant interventionist arithmetic”. *Economic Journal*, no. 107, pp. 1023–1042.
16. Tsoukalis L. (1997). *New European economy revisited*. Oxford University Press, Oxford, UK.
17. European Commission (2010). *Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. Brussels. Available at: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (accessed 28 January 2022).

18. Shelyubskaya N.V. (2015) *Novye priority promyshlennoy politiki: opyt stran Zapadnoy Evropy* [New priorities of industrial policy: the experience of Western Europe]. Available at: https://vpk.name/news/124357_novye_priority_promyshlennoi_politiki_opyt_stran_zapadnoi_evropy.html (accessed 29 January 2022). (in Russian)
19. European Parliament resolution of 17 April 2020 on EU coordinated action to combat the COVID-19 pandemic and its consequences (2020/2616(RSP)). Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2020/04-17/0054/P9_TA\(2020\)0054_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_adoptes/definitif/2020/04-17/0054/P9_TA(2020)0054_EN.pdf) (accessed 29 January 2022).
20. Holikova A.P. (Ed.), Dovhal O.A. (Ed.) (2014). *Svitova ekonomika* [World Economy]. Kharkiv: KhNU imeni V.N. Karazina, 349 p. (in Ukrainian)

GENESIS OF ECONOMIC POLICY OF ACCELERATED ECONOMIC GROWTH OF EUROPEAN COUNTRIES

Summary. The article is devoted to the study of the genesis of the principles of industrial policy in European countries, given in to account that these countries are the historical center of the industrial revolution, thus initiating the beginning of industrialization. The purpose of the article is to analyze the experience of European countries on the genesis of economic policy, aimed at accelerated economic growth. The key areas of economic policy aimed at strengthening the economic potential of countries, such as: trade control at the expense of tariffs; infrastructural development; state property and public procurement of industrial goods; protection of technological property rights, are outlined in the article. The evolution of the directions of economic, including industrial, policy of European countries during the XX-beginning of the XXI century are studied with the help of the historical-logical method of cognition. The formation of industrial policy in the EU countries is staged in the article and the main periods of which can be described as: the period of liberal policy; a period of significant growth of state intervention in the politics of countries during the war; the postwar period of flourishing industrial policy in the era of reintegration; stage of globalization and deindustrialization; stage of industrial policy orientation towards sustainable development and autonomy of Europe. It is established that despite the common historical conditions for the evolution of industrial policy and the focus on liberal industrial policy in Europe, individual factors of economic growth available in different countries have determined the types of economic structure of individual countries. It is generalized that in general the state industrial policy of all countries is aimed at the development of the real sector of the economy, which would most fully contribute to increasing the competitiveness of national economies. The practical value of the results of the study lies in the formation of general principles of effective industrial policy as a guide for improving domestic economic policy of Ukraine.

Key words: economic growth, economic policy, industrial policy, industrialization of national economy, state regulation.